

LADSHAFT DIZAYNDA GABIONLARNI QO'LLANISHI
MUMKIN JOYLARNI O'RGANISH

Ubaydullaev Farkhod Bakhtiyarullaevich

Toshkent davlat agrar universiteti,

Qishloq xo'jaligi fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent,

Xaitov Farhod Djuraevich - assistent

Nishonov Umid Toir o'g'li

Bugungi kunda shaharsozlikdagi asosiy muommalardan biri - ko'klamzorlashtirish ishlarini ilmiy asosda tashkil etishdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 30- oktyabrdagi "2030-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining atrof-muhitni muhofaza qilish kontseptsiyasi", 2021-yil 30-dekabrdagi "Respublikada ko'klamzorlashtirish ishlarini jadallashtirish, daraxtlar muhofazasini yanada samarali tashkil etish chora-tadbirlari" to'g'risidagi farmonida tatbiq etilishi belgilangan. Ayni damda dunyo bo'yicha global issiqlanish jarayoni ketmoqda. Bu esa ekologiyaga o'z ta'sirini o'tkazib kelmoqda. Aholi turar joylari - shaharlar, tumanlar, qishloq va pasyo'lkalarni ko'klamzorlashtirish - bu joylarni obodonlashtirishning asosiy vositalaridan bo'lib hisoblanadi. Ko'klamlashtirish ko'lam - aholi yashash madaniyatidan dalolat beradi. Aynan ko'klamzorlashtirishda gabionlardan foydalanish shahar chiroyiga ko'rk qo'shadi. Demografik tadqiqotlarning ko'rsatishicha ko'klamzorlashgan hududlarga aholi kelib muqim joylashadi, hamda bu joylardan ko'chib ketishi kamdan kam kuzatiladi. Dunyo miqyosida asosan Yevropa mamlakatlaridan Germaniya, Fransiya, Italiya, Bolorussiya kabi davlatlarda gabionlardan to'siqlar sifatida va shaharlarni ko'klamzorlashtirishda qo'llaniladi. Ko'klamzorlashtirishda qo'llaniladigan manzarali daraxtlar va butalar turlarini kengaytirish o'lkamiz sharoitiga moslasha oladigan nav va butalar turlarini kengaytirish izlab topish, ilmiy darajada asoslangan texnologiya bo'yicha parvarishlashni tadbiq etish - bugungi kunning dolzarb masalalaridan sanaladi. Ko'klamzorlashtirishning keng ko'lamda olib Landshaft dizaynida gabionlardan foydalanishning ilmiy asoslari borilishi MDH davlatlari miqyosida ham o'rganilgan. Asosan Qozog'istonning Olma-ota shahrida gabionlardan ko'klamzorlashtirishda qo'llanilgan. Aholi yashash joylarni ko'klamzorlashtirish va mikroiklimni yaxshilash bugungi kundagi ilg'or g'oyalardan sanaladi. Barcha sohalarda amalga oshirilayotgan islohotlarni davom ettirish maqsadida O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning 2022-2026 yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekiston" deb nomlanuvchi taraqqiyot strategiyasi ishlab chiqildi va uni amalga oshirish bo'yicha "yo'l xaritasi" loyihasi tuzildi. Bu strategiya yettita ustuvor yo'nalishni o'z ichiga oladi. Islohatlarni amalga oshirish uchun shahar ichida bog'lar

barpo etildi, eskilari rekonstruksiya qilindi. Obodonlashtirishda gabionlardan qo'llanildi xususan ko'chalarni ko'kalamzorlashtirishda gabionlardan foydalanildi. Respublikamiz shahar va qishloqlarini ko'kalamzorlashtirishda ko'p miqdorda manzarali daraxt turlarining ko'chatlariga talab ortmoqda. Bu esa ko'chat yetishtiruvchilar oldiga sifatli va tannarxi arzon, standart talablarga javob beradigan manzarali ko'chatlarni ko'paytirish hamda jadal yetishtirish texnologiyasini ishlab chiqish kabi muhim vazifalarni qo'ymoqda. Mavzuning dolzarbligi - gabion devorlarini loyihalash va hisoblashda to'g'ri yondashuvni modellashtirish, ularni joylashtirish va saqlash texnologiyasini kuzatish, gabion tuzilmalaridan foydalanish bilan oldini olish mumkin bo'lgan atrof-muhit va shaharsozlik muammolarini hal qilish imkoniyatlarini tushunish. Shunday qilib, ushbu loyihaning ko'lami gabion devorini barqarorlik, moslashuvchanlik, atrof-muhitga ta'sir qilish va xizmat ko'rsatishga yaroqlilik kabi turli omillarni hisobga olgan holda, ag'darish momenti, qarshilik ko'rsatish kabi dizayn parametrlariga rioya qilgan holda, mumkin bo'lgan landshaft dizaynda foydalanishni ilmiy asaslashdan iborat. Hozirgi vaqtda strukturani amalda qo'llashni osonlashtirish uchun turli xil dasturiy ta'minot yordamida loyihalash bilan bir qatorda yangi qurilish metodologiyalari paydo bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Zamonaviy arxitekturashaharsozlik talablarini hisobga olgan holda aholi punktlarini obodonlashtirish ishlarini tashkil etish qoidalari" to'g'risidagi 2009-yil 9-martdagi 59-son qarori va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlardagi vazifalarni ilmiy jihatdan amalga oshirishda mazkur dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi. Bundan tashqari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida landshaft dizaynini yanada rivojlantirish, aholi punktlari va qishloqlararo hududlarning arxitekturaviy-badiiy qiyofasini yaxshilash, landshaft dizayni mutaxassislarini tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish" to'g'risidagi 2013 yildagi qaror va ushbu dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ubaydullaev, Farxod, et al. "Irrigation regime Influence on the growth and seedlings development of common fake chestnut (*Aesculus hippocastanum* L.) and Japanese safflower (*Sophora japonica* L.) in the highways landscaping." E3S Web of Conferences. Vol. 264. EDP Sciences, 2021. 2. Ubaydullaev, Ф. Б. "Влияние стимуляторов на рост сеянцев конского каштана." Актуальные проблемы современной науки 3 (2018): 115-119. 3. Ubaydullaev, Фарход Бахтияруллаевич, and Фарход Джураевич Хайтов. "АВТОМОБИЛЬ ЙЎЛЛАРИ ВА ШАҲАР КЎЧАЛАРИДАГИ САЙИЛГОҲ ҲУДУДИНИНГ ТОШКЕНТ ВОҲАСИ УЧУН БАЛАНСИ ВА ЯШИЛ ЭКИНЗОРЛАРИГА ТАВСИЯ ЭТИЛАЁТГАН МАНЗАРАЛИ ЎСИМЛИК ТУРЛАРИ." Dbiology: 95. 4. Bakhtiyarullaevich,

- Ubaidullaev Farkhod, and Majidov Abdulaziz Norqobilovich. "Vegetative propagation of black mulberry (*Morus, nigra L*) recommended for landscaping roads and city streets." *Texas Journal of Agriculture and Biological Sciences* 12 (2023): 37-40.
5. Bakhtiyarullaevich, Ubaydullaev Farkhod, Xaitov Farhod Djuraevich, and Ubaydullayev Abbosjon Azimjon Ogli. "TOSHKENT SHAHAR MIRZO ULUG'BEK TUMANIDAGI DAHALARNI KO'KALAMZORLASHTIRISHDA DARAXTLARNING SANITAR GIGIENIK VA XUSUSIYATLARI." *Conferencea* (2023): 149-153.
6. Bakhtiyarullaevich, Ubaidullaev Farkhod, and Ubaydullayev Abbosjon Azimjon OGLI. "SANITARY-HYGIENIC PECULIARITIES OF GREENING OF STREETS AND Vol 2, No 2 | October _ 2023 <https://sciencepromotion.uz> AUTOMOBILE STATIONS AND NATIONAL POINTS." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.2 (2023): 53-58.
7. Bakhtiyarullaevich, Ubaidullaev Farkhod, Majidov Abdulaziz Norqobilovich, and Khudaybergenov Sardor Kamaraddinovich. "AGROTECHNICS OF CULTIVATION AND USE OF MULBERRY SEEDLINGS FOR PICTURESQUE LANDSCAPING OF HIGHWAYS." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.1 (2023): 363-370.
8. Убайдуллаев, Фарход Бахтияруллаевич, and Фарход Джураевич Хайтов. "TYPES OF ORNAMENTAL PLANTS RECOMMENDED FOR BALANCE AND LANDSCAPING OF PARKING AREAS ON HIGHWAYS AND WALKS IN CITY STREETS FOR TASHKENT OASIS." *Science and Innovation* 1.4 (2022): 95-100.
9. Bakhtiyarullaevich, Ubaydullaev Farkhod, et al. "LANDSCAPE COMPOSITIONS BASED ON EVERGREEN SHRUBS IN THE LANDSCAPING OF CITY STREETS." *American Journal of Research in Humanities and Social Sciences* 10 (2023): 40-43.
10. Ubaydullayev, F., and Sh Gaffarov. "Selection of prosperous varieties of rosehips (*rosa L.*) And their seed productivity in Tashkent oasis, Uzbekistan." *E3S Web of Conferences*. Vol. 258. EDP Sciences, 2021.
11. Khatamovich, Yuldashov Yakubjon, Ubaydullaev Farkhod Bakhtiyarullaevich, and Khatamov Bakhramjon Yakubjanovich. "FEATURES OF PRODUCTIVITY, RIPENING AND GERMINATION OF JUNIPER SEEDS." *American Journal of Pedagogical and Educational Research* 10 (2023): 85-82.
12. Bakhtiyarullaevich, Ubaydullaev Farkhod, Ubaydullayev Abbosjon Azimjon Ogli, and Aripov Xojiakmal Xojiakbarovich. "CHARACTERISTICS OF DECORATIVE AND POISONOUS GAS-RESISTANT TREES FOR THE STREETS OF TASHKENT." *Open Access Repository* 4.02 (2023): 85-94.
13. Ubaydullaev, Farxod, Bakhramjon Khatamov, and Abdulaziz Majidov. "AVTOMOBIL YO'LLARINI KO'KALAMZORLASHTIRISHDA TUT (*MORUS, NIGRA L*) KO'CHATLARINI PARVARISHLASHDA MINERAL O'G'ITLARNI QO'LLASH Vol 2, No 2 | October _ 2023 <https://sciencepromotion.uz> VA SUG'ORISH ME'YORLARI." *Евразийский журнал академических исследований* 2.4 (2023): 75-81.
14. Isan ogli, Alisher

Kholikov, Kasimkhodjaev Bokhodir Kuchkarovich, and Ubaydullaev Farkhod Bakhtiyarullaevich. "DETERMINING THE INFLUENCE OF CHANGES IN THE QUANTITY, SPEED AND COMPOSITION OF VEHICLES AND HIGHWAYS IN THE CITY AND THE DISTRIBUTION OF TRANSPORT." *American Journal of Pedagogical and Educational Research* 10 (2023): 167-174.

15. Baxtiyarullaevich, Ubaydullaev Farxod, and Abduraximov Muhammadali Muhammadibroxim o'g'li. "Pensilvaniya shumtoli (*Fraxinus pennsylvanica* Marsh.) tur va shakllarining bioekologik xususiyatlari, manzaraviyligi va ko'chatlarini yetishtirish." *Science Promotion* 1.1 (2023): 32-35.

16. Baxtiyarullaevich, Ubaydullaev Farxod. "CHINORBAGLI ZARANG (*Acer platanoides* L.) va SEMENOV ZARANGI (*Acer semenovii* Rgl. Et Herd.) TURLARINING BIOEKOLOGIK XUSUSIYATLARI, MANZARAVIYLIGI VA KO'CHATLARINI YETISHTIRISH TEXNOLOGIYASI." *Science Promotion* 1.1 (2023): 36-39.

17. Baxtiyarullaevich, Ubaydullaev Farxod, and Rafiqov Rustamjon Azamjon-o'g'li. "Toshkent shahridagi M39 yo'lidan M39b" Toshkent xalqa yo'li" shahobcha avtomobil yo'lining 12-22 km bo'lagini ko'kalamzorlashtirishda bir yillik va ko'p yillik gullardan klumbalar barpo etish." *Science Promotion* 1.1 (2023): 40-44.

18. Baxtiyarullaevich, Ubaydullaev Farxod, and Rafiqov Rustamjon Azamjon-o'g'li. "Toshkent shahri Uchtepa tumani mahalliy ahamiyatdagi "Farxod" ko'chasida harakat xavfsizligini oshirish." *Science Promotion* 1.1 (2023): 28-31